

ПЕДАГОГІКА

КУЛЬТУРНО-ОСВІТНЯ ДІЯЛЬНІСТЬ І ПЕДАГОГІЧНІ ПОГЛЯДИ ОЛЕКСАНДРА БАРВІНСЬКОГО

Марія Баран,

IV курс, педагогічний факультет.

Науковий керівник – *Нагачевська З.І.*,

кандидат педагогічних наук, докторант.

Найвидатішим нащадком своїх славних предків виявився Олександр Барвінський – педагог, історик, громадсько-політичний діяч, активний учасник національно-культурного відродження нашого краю останньої третини XIX – перших десятиліть XX століття [1]. Багатим джерелом інформації про рід в цілому і свою родину зокрема є “Спомини з мого життя” О.Барвінського. Ознайомлення з ними дає змогу умовно виділити два періоди в житті та громадсько – культурній діяльності О.Барвінського.

Перший (майже 40-річний) – нерозривно пов’язаний із Тернопільщиною. Закінчивши народну школу в 1857-1865 рр., навчався в Тернопільській гімназії. Тут вперше прилучився до громадської роботи: як член таємного товариства “Громада” знайомив тернополян із віщим словом Тараса Шевченка [2]. На Тернопільщині відбулося становлення О.Барвінського як просвітителя, з його ініціативи в 1876 р. постала філія товариства “Просвіта” в Тернополі, де він виконував обов’язки секретаря. З метою ширення знань серед народу дбав про створення аналогічних філій у навколишніх селах, виступив засновником перших читалень на Поділлі.

Часто виступав із доповідями, тематика яких вказує на різноманітні уподобання та національний характер зацікавлень О.Барвінського.

Паралельно з учительською працею О.Барвінський розпочинає роботу над створенням українських підручників, яких у той час було обмаль у Галичині, і які за висновком Б.Ступарика і Б.Гречина, своїм змістом значно розширили можливості національного виховання учнівської молоді [3].

З вересня 1871 р. О.Барвінський – професор Тернопільської учительської семінарії. Як педагог працює над вдосконаленням навчального процесу, вихованням молодого покоління українців, бере активну участь у створенні “Руської бурси” в Тернополі; продовжує займатися науково-публіцистичною діяльністю.

Другий період у житті та громадсько-культурній і педагогічній праці О.Барвінського пов’язаний із Львовом. Його започатковує 1888 р., а завершує 1947 р. – останній рік життя діяча.

З його ім’ям і організаторською працею львів’яни пов’язують реформування в наукове – Товариство ім. Т. Шевченка, де він головував упродовж п’яти років. Тоді ж за його редакцією з’явилися перші томи знаменитих

"Інспектор НТШ". У 1891-1896 рр. очолював наймасовішу громадську організацію українських вчителів – Українське педагогічне товариство.

Разом з тим, львівський період характерний дальшим розгортанням науково – публіцистичної праці вченого. Там, у 1890 р. вийшли його "Ілюстрована історія Руси". І далі працював над виданням українських читанок, підручників української літератури для середніх шкіл. Саме О.Барвінський вперше запропонував у галицьких школах фонетичний правопис замість так званого етимологічного.

На львівський період життя припадає утвердження О.Барвінського як державного діяча. З 1891 до 1907 р. був послом до віденського парламенту; з 1894 до 1907 р. – послом до галицького сейму; упродовж 1893-1918 р. – членом Крайової шкільної ради. І в парламенті, і в сеймі, і в шкільній раді він обстоював українські інтереси, зокрема, в ділянці освіти. Він домагався створення українських народних і промислових шкіл, гімназій та університетських кафедр. Як державний і політичний діяч захищав автономність українського народу, його культуру і мову не лише в українській пресі, а й в іноземних журналах і газетах, переважно німецьких та чеських.

Сучасники оцінювали О.Барвінського як суперечливу, але визначну і важливу постать у складний час відродження української нації. Всі, хто писав про нього, підкреслюють його незвичайну працьовитість і здатність діяти у різних обставинах. Закономірно, що така неординарна особистість не могла бути непомічена в умовах, коли західні українці вибороли недовготривалу власну державність. У 1918 році він стає міністром освіти і віросповідань Західноукраїнської Народної Республіки. Перший український міністр прилучився до реформування існуючої системи освіти в краї, до її націоналізації та українізації. Однак поразка національних визвольних змагань українців, окупація краю поляками змусила його відійти від громадських справ.

Замовчуване впродовж десятиліть ім'я, громадсько-культурна і педагогічна діяльність, творча спадщина О.Барвінського повертається в нашу дійсність, щоб назавжди посісти належне їм місце в історії нашого державотворення, в нашій культурі, педагогіці.

1 Енциклопедія українознавства / За ред. В. Кубійовича. – Львів, 1993. – Т1. – С.93.

2 Бойшун Л. Тернопільський слід Барвінських // Соломія, №4.

3 Б. Ступарик, Б. Гречин. Олександр Барвінський про мову викладання в закладах освіти. – Івано-Франківськ.

4 Промова посла О. Барвінського в краєвім сеймі для 29 жовтня 1903 р. в справі руської гімназії в Станиславі.